

4KL
~~Fortroligt.~~

Lb. № 22

BETRAGTNINGER

PREMSAT AF

CHEFEN FOR SØVÆRNSKOMMANDOEN

I ANLEDNING AF

DEN TYSKE BESÆTTELSE AF DANMARK

DEN 9. APRIL 1940

5/1973

X 362166 293

Fortroligt.**UKL****CHEFEN FOR SØVÆRNSKOMMANDOEN**

København, den 9de Maj 1940.

2 Bilag.

Til

Forsvarsministeren.

I Anledning af de forskellige Forespørgsler, der fra Grupper inden for Det konservative Folkeparti og Partiet Venstre er rettet til Forsvarsministeren, og herfra videresendt bl. a. til Søværnskommandoen, angaaende det militære Beredskab og Forholdsregler, der var eller blev truffet umiddelbart forud for Begivenhederne den 9. f. M., har jeg den Ære herved at fremsætte efterstaaende Bemærkninger og Betragtninger, der formentlig vil kunne bidrage til at klargøre Søværnskommandoens Standpunkt under de forhaandenværende Omstændigheder, og de Synspunkter, der herfra blev anlagt. Med Hensyn til Begivenhedernes Rækkefølge og de Forholdsordrer, der var eller blev udstedte, henviser jeg til den særlige Indberetning, der er udarbejdet i Søværnskommandoen.

Indledningsvis skal jeg bemærke, at jeg for mere end 10 Aar tilbage har haft Anledning til ved adskillige Lejligheder, saavel skriftligt som mundtligt at fremhæve, at skulde Tyskland paa ny gaa ind for en Rustningspolitik i stor Stil, maatte man holde sig for Øje, at vi i saa Fald vender tilbage til en Situation, der i mangt og meget vilde blive analog med Perioden fra før Verdenskrigen.

Nogle Aar senere, i 1933, har jeg i en Indberetning af 17. November til Stats- og Forsvarsministeren, bl. a. fremsat følgende Bemærkning:

„Vilde Tyskland endelig tvinge Danmark efter sin Vilje, forekom en Flaadedemonstration eller et Luftangreb mod København mig langt mere nærliggende og forbundet med langt mindre Hazardmoment, end Overførelse af Hærstyrker i betydeligt Antal.“,

samt sluttelig:

„at der i al Almindelighed maatte regnes med, at Danmark laa saa afgjort under tysk Interessensfære, at det paa Forhaand maatte synes umuligt for et Land med Danmarks Befolkningstal, Hjælpekilder og geografiske Beliggenhed at kunne imødegaa med Udsigt til Held et isoleret Angreb fra vor sydlige Nabo.“

Det ligger i Sagens Natur, at disse Synspunkter kun yderligere fik Bekræftelse gennem den mægtige krigsmæssige Udvikling, der i de følgende Aar foregik i Tyskland, og da ganske særligt paa Luftvaabnets Omraade.

Med Henblik paa den store Betydning, et godt og nabovenligt Forhold til Tyskland under Fredsforhold og naturligvis ganske særligt under Krigsforhold har for Danmark, har jeg gennem Aarene arbejdet herfor for de 2 Mariners Vedkommende, ogsaa under Hensyntagen til den store Værdi, der maatte tillægges den tyske Krigsmarines Indstilling over for Danmark, og tillige fordi det var min Overbevisning, at et neutralt Danmark var i Tysklands velforstaaede Interesse, naar vi raadede over de fornødne militære Midler og havde Evne og Vilje til loyalt og ærligt at gennemføre vort Lands Neutralitetsforpligtelser. — Med Storadmiral Raeder har jeg gennem de senere Aar haft en ikke ringe Kontakt, og jeg har modtaget mange Beviser paa, hvor tilfreds og taknemmelig man fra tysk Side var over det venskabelige og kammeratlige Samarbejde, der fandt Sted fra den danske Marines Side. Ogsaa den Modtagelse, der er blevet tyske Flaadeenheder til Del under deres ret hyppige Besøg i København og i Provinshavnene, har fra den tyske Marineledelses Chef givet Foranledning til særdeles anerkendende Udtalelser.

Da jeg i April Maaned for et Aar siden var blandt de udenlandske Gæster i Berlin til Førerens 50 Aars Fødselsdag, var Storadmiral Raeder da ogsaa ganske særlig hjertelig over for mig og gentog ved flere Lejligheder, hvor overordentlig glad hele den tyske Marine var for den danske Marines venskabelige og kammeratlige Holdning. — Efter den Frokost, som Storadmiralen holdt for samtlige udenlandske maritime Gæster, og hvor jeg havde hans Frue til Bords, havde jeg en længere Samtale med ham, hvorunder han gav mig Underretning om, at han var bemyndiget fra Føreren til over for mig at udtale, at Tyskland ikke under nogen Omstændighed havde til Hensigt at krænke Danmarks Neutralitet, en Udtalelse jeg senere fik bekræftet, da Føreren bl. a. modtog Generallojtnant With og mig ved Receptionen paa hans Fødselsdag i Rigskancelliet.

Efter Storadmiralens Henstilling havde jeg en Konference med Chefen for Operationsafdelingen i Marineoverkommandoen, nuværende Kontreadmiral Fricke, der klart og koncist fremhævede, at Forholdet mellem vore to Lande naturligvis ikke alene kunde være følelsesmæssigt betonet, men fra Tysklands Side selvsagt i første Linie maatte bedømmes og vurderes ud fra strategiske, militære og „wirtschaftliche“ Hensyn. Det kunde formentlig ikke forbavse, at saaledes maatte man se paa det fra tysk Side. Der var imidlertid, fortsatte han, ingen som helst Tvivl om, at alle tre Hensyn saa absolut talte for, at Tyskland udelukkende var interesseret i et neutralt Danmark. Engelske Landsætningsekspeditioner og større engelske maritime Ekspeditioner til danske Farvande eller til Østersøen regnede man overhovedet ikke med i Tyskland under en eventuel Krig.

Samme Aften havde jeg efter Middag hos den tyske Udenrigsminister paany en Samtale med Storadmiralen, der allerede havde faaet et Referat af Konferencen og de fremsatte Udtalelser fra Kontreadmiral Fricke's Side, som han fuldt ud var indforstaaet med.

Indberetningen fra mit Ophold i Berlin medfølger (Bilag 1).

Endvidere vedlægges Uddrag af en Indberetning af 26. Maj 1939 fra en af mine Medarbejdere i Søværnskommandoen, Kommandørkaptajn Pontoppidan, der gennem adskillige Aar har varetaget Forbindelsestjenesten med de udenlandske Marineattachéer.

Uddraget af Indberetningen (Bilag 2) omhandler Referat af en Samtale med tysk Marineattaché, Kontreadmiral Steffan, hvorved den tyske Marineledelses Indstilling over for Danmark yderligere understreges.

Af Interesse kan det formentlig tillige være at nævne, at Kontreadmiral Steffan for et Par Aar siden, da man fra tysk Side var stærkt interesseret i den fri Passage for krigsførende Magters Luftfartøjer gennem Sund og Bælter, udtrykkelig fremhævede, at det var en bydende Nødvendighed, at Passagefriheden allerede var fastslaaet under Fredsforhold, da Tyskland saa afgjort ikke ønskede øjeblikkelig at være nødsaget til at begaa Neutralitetsbrud over for Sverige og Danmark ved Udbrud af en Krig for ikke at begaa samme Dumhed igen som over for Belgien i 1914.

Ved Krigens Udbrud stod det mig ganske klart — i Overensstemmelse med de Synspunkter, jeg havde med Hensyn til vort Lands militær-geografiske Beliggenhed og militære Afhængighed af Tyskland samt dets Interesse i et neutralt Danmark — at man fra dansk Side af yderste Evne maatte bestræbe sig for at gennemføre en saa effektiv Bevogtningstjeneste i dansk territorielt Farvand, som Forholdene tillod, og med de Midler, hvorover Søværnet raadede. Med Henblik herpaa blev Bevogtnings-skibe og Fartøjer stationerede i de forskellige Kyst- og Farvands-Afsnit, hvor deres Tilstedeværelse maatte skønnes mest paakrævet, medens en særlig Eskadre fik Hovedstation i Aarhusbugten, som det bedst egnede og mest centrale Omraade, beregnet paa i givet Fald og saa vidt muligt rettidigt at kunne sættes ind, saafremt Neutralitetskrænkelser af mere alvorlig Art skulde finde Sted paa vort Søterritorium. En effektiv Imødegaaelse heraf maatte synes ikke alene at være en umiddelbar Konsekvens af vor Neutralitetspolitik, men ogsaa paakrævet gennem de Udtalelser, der Gang paa Gang er fremkommet fra tysk officios Side om de neutrales Pligt til at kunne værne deres Omraade mod Neutralitetskrænkelser. Naar Aarhusbugten blev valgt til Stationering af den omhandlede Flaadestyrke, var det ogsaa for herigennem at accentuere, at vort Neutralitetsberedskab ikke havde nogen Brod mod Tyskland.

Da Farvandet omkring Hovedstaden under Hensyn til samtlige Forhold, der kom i Betragtning, maatte anses for lidet udsat for tilsigtede Neutralitetskrænkelser, blev Bevogtningen her indskrænket saa meget, som det formentes tilraadeligt, alt med Henblik paa at faa etableret et saa effektivt Tilsyn som gørligt i de mest udsatte Farvandsafsnit. Det bemærkes, at efter de ret omfattende Mineudlægninger fra vor Side i Store-Bælts og Lille-Bælts sydlige Del for at hindre neutralitetsstridig Passage af neddykkede Undervandsbaade paa de derværende danske Søterritorier, blev Kravene til Bevogtnings-skibe ved Spærringerne i meget betydelig Grad skærpede, hvad der medførte, at ogsaa Bevogtningsstyrken ved København yderligere maatte indskrænkes. I denne Forbindelse skal jeg minde om, at Formaalet med Udlægningen af Kabelminespærringer ved Adgangen til København og det sydlige Indløb til Drogden ikke var og ikke kunde være af krigsmæssig Art, men at Hensigten dermed nærmest var at markere Farvandet i Hovedstadens umiddelbare Nærhed som spærret Omraade, saaledes at Passagen gennem Drogden kunde kontrolleres. I begge Spærringer var der etableret afmærkede Gennemsejlingsaabninger, og Lodstvang var paabudt for at hindre Ulykker, der kunde opstaa ved, at Skibe og Fartøjer f. Eks. i usigtbart og taaget Vejr fejlagtigt kom ind paa de minespærrede Felter. — Paa Hovedforterne ved København var der udlagt Sikkerhedsbesætninger, men ikke Krigsbesætninger.

Det havde ikke været uforeneligt med vor Højhedsret at spærre Passagen for Skibe og Fartøjer i Bælterne og i hvert Fald kun tillade en saadan under fornøden Kontrol fra vor Side, men det maa i saa Fald erindres, at Danmark derved allerede ved Krigens Udbrud vilde have stillet sig i Modsætningsforhold til vor sydlige Nabo med alle deraf flydende Konsekvenser. I de gældende Neutralitetsbestemmelser m. m. var der da heller ikke taget Forbehold mod krigsførende Skibes og Luftfartøjers almindelige Passage af dansk territorielt Farvand, der maatte henregnes under Kategorien af Gennemsejlingsfarvande.

Efter min Opfattelse maatte det netop være Danmarks Opgave at søge at undgaa, at der kunde opstaa et saadant Modsætningsforhold, der formentlig som en Art Nødværgeforanstaltning omgaaende kunde have medført en Besættelsesaktion fra tysk Side imod os, som det efter min Opfattelse var en uløselig Opgave for os at forhindre. Derfor søgte man efter bedste Evne at gennemføre den almindelige Neutralitetspolitik, der bl. a. forudsatte den frie Passage af vore Trafikveje, og det er min Overbevisning, at naar det lykkedes for os gennem de godt 7 Maaneder af Krigen at undgaa tysk Besættelse, har Søværnets i saa mange Henseender enerverende og farefulde, men dygtige og samvittighedsfulde Udførelse af paalagte Hverv en væsentlig Andel heri.

Allerede fra Begyndelsen af April havde Søværnskommandoen Efterretninger, der gik ud paa, at der mellem Swinemünde og Stettin var koncentreret Transportskibe og fladbundede Fartøjer, og nogle Meddelelser tog Sigte paa, at Koncentrationen skulde være rettet mod Danmark. Troppestyrkerne, der skulde være samlet i nærliggende Omraader opgaves ved en enkelt Lejlighed til op mod 400 000 Mand. I de nærmest følgende Dage fremkom der Rygter om, at Tyskland forberedte Angreb paa Holland, Belgien, Sverige, Norge og Danmark; for vort Vedkommende skulde Formaålet være Etablering af en Undervandsbaads-Basis paa Jyllands Vestkyst eller en Luftbasis i det nordlige Jylland. At Tyskland med dette Formaal for Øje skulde foretage et Angreb paa Danmark maatte paa Forhaand anses for ganske usandsynligt bl. a. allerede paa Grund af den danske Vestkysts hele særlige Karakter.

Efterretningerne fra saavel Sverige som fra Berlin gav den 6. April Udtryk for en Afspænding i Situationen.

I Forholdet over for den tyske Marine syntes der ikke at være noget som helst foruroligende; med den herværende tyske Marineattaché og paa dennes Foranledning var der Drøftelser og Aftaler om Minerydningsforanstaltninger i Omraaderne omkring de tyske og danske Spærringer i Bælter og Sunde. — Gennem Marineattachéen kom der den 5. April skriftlig Meddelelse om, at den tyske Overkommando ingen Indsigelse havde at gøre mod den af os ønskede Materielleverance af Skibsbygningsmaterialer til 2 Minefartøjer, 4 Torpedobaade, 1 Inspektionsskib, 1 Undervandsbaad, 3 Motortorpedobaade og 1 Fyrinspektionsskib, et Resultat, der fra min Side opfattedes som et slaaende Bevis paa den tyske Krigsmarines venskabelige og velvillige Indstilling over for den danske Marine, naar Hensyn toges til Tysklands egne Fornødenheder paa det omhandlede Omraade. — Naar dette nævnes her, er det for at vise, at Forholdet mellem de to Mariner lige til det sidste var i enhver Henseende venskabeligt og korrekt, uden Uoverensstemmelser af nogen Art.

Da der Mandag den 8. April Kl. 8 kom Radioudsendelse fra England om Mineudlægning paa 3 Steder Nord for Bergen, kunde der ikke herske nogen Tvivl om, at Situationen var yderst alvorlig. Herpaa tydede ogsaa en Meddelelse fra Østre Flak Fyrskib om, at der hen paa Søndag Nat var passeret en større Flaade af Trawlere og Motorbaade med nordgaaende Kurs i Kattegat, ligesom Slagskibet „Gneisenau“ sammen med 2 Krydsere og 3 Torpedobaade om Morgenen stod Nordpaa gennem Store-Bælt. Op ad Formiddagen passerede yderligere en Del armerede Trawlere gennem Bælterne og nordpaa i Kattegat. Ved de Forhandlinger, der i Sagens Anledning fandt Sted hos Forsvarsministeren blev det bestemt, at Alarmtilstand skulde indtræde for Hæren, og at Besætning genindkaldtes til Artilleriskibet „Niels Juel“. For Søværnets Vedkommende opretholdtes Sikringstjeneste 1. Bestemmelserne for denne omhandles i den særlige Redegørelse fra Søværnskommandoen. Andre særlige Foranstaltninger blev ikke truffet bl. a. for at undgaa Uro og Nervøsitet i Befolkningen. For mit eget Vedkommende anlagde jeg det Skøn, at de mange Flaadeenheder, der var observeret i danske Farvande siden Søndag Nat, enten maatte være destineret til Norge eller muligen skulde udgøre en Forpostkæde i Skagerak og det nordlige Kattegat for at hindre engelske Fremstød i Form af Mineudlægninger m. m. Denne Formodning støttedes af det relativt store Antal Minerydningsfartøjer, der var iagttaget. Den engelske Marineattaché var hos Kommandørkaptajn Pontoppidan ved 11-Tiden, vist nærmest for at søge yderligere Information om de tyske Flaadebevægelser i Kattegat, som han havde nøje Kendskab til, men fra hans Side faldt der ingen Bemærkning om, at Danmark muligen kunde være truet. Jeg foranledigede, at der blev sendt Bud efter den herværende tyske Marineattaché, der ved 12-Tiden havde en Samtale med Chefen for Marinestaben, Kontreadmiral Hammerich, men Marineattachéen erklærede, at han ikke engang vidste saa meget om Skibspassagererne som vi selv, og at han var uden Underretning herom fra Berlin.

Om Eftermiddagen meddeltes det mig, at 2 tyske Transportskibe var sænkede ved Torpedoer Øst for Kristianssand. — Ogsaa heraf drog jeg den Slutning, at Tyskland muligen havde til Hensigt at sætte sig fast i een af de sydnorske Fjorde eller Havne, som det muligen kunde have visse Betingelser for at besætte effektivt samtidig med, at Forbindelsen med Hjemlandet kunde opretholdes over Søen. Men selv med denne Eventualitet for Øje, mente jeg ikke der kunde være nogen saglig Begrundelse for Angreb paa Danmark. Fordelene for Tyskland ved en Besættelse af Danmark maatte paa Forhaand synes yderst tvivlsom. Et neutralt Danmark maatte naturligt kunne virke som en Stødpude for Tyskland, der herved kunde undgaa hensynsløs Mineudlægning i Passagefarvandene m. m. og andre for Tyskland betydningsfulde Hindringer for den frie Gennemfart i dansk Farvand.

Hertil kom, at hele vor Indstilling og Holdning over for Tyskland var af den Karakter, at man paa Forhaand ikke burde kunne regne med Voldførelse mod et Land, hvis hele Neutralitetspolitik i den forløbne Del af Krigen havde været saa dadelfri som vort Lands.

Selv om man, og sikkert med Rette, vil mene, at de stedfundne Tildragelser i Norge, ikke har dannet nogen rimelig Baggrund for de tyske omfattende og pludselige Operationer mod dette Land, foretaget uden noget som helst Varsel, maa man dog indrømme, at der i hvert Fald har foreligget et Paaskud til at sætte dem i Værk. Men for Danmarks Vedkommende skulde det synes umuligt at fremskaffe nogen som helst Begrundelse for den skete Aktion. At denne skal kunne motiveres ved Frygten for et engelsk Overfald paa Danmark, maa kendetegnes som ganske absurd. — Fra mine Samtaler med Admiral Sir Charles Madden i 1928 og med Admiral Lord Chatfield i 1936, begge 1ste Sølord i det engelske Admiralitet, samt endvidere med 2 betydende engelske Admiraler, der har aflagt mig Besøg i afvigte Sommer, havde jeg da ogsaa det aldeles bestemte Indtryk, at engelske Operationer i danske Farvande var udelukket for saa vidt angaar Søstyrker af nogen Betydning.

Selv med den uhyre Alvor, der efterhaanden i Løbet af Mandag Eftermiddag og Aften prægede Situationen, maatte jeg mene, at det fremfor alt gjaldt om ikke at foretage uoverlagte Skridt herhjemme, der kunde mistydes i Tyskland og herfra benyttes som Grundlag for Angrebshandling imod os. — Selv om Ansvar for eventuelle ekstraordinære Foranstaltninger selvfølgelig laa hos Regeringen, maatte ogsaa jeg for Søværnets Vedkommende være mig mit Ansvar bevidst, saaledes at jeg ikke tilraadede Handlinger, der kunde faa de mest skæbnesvangre Følger for Landet. Jeg ansaa det derfor som min Pligt ikke at give efter for en følelsesbetonet Stemning og dermed Ønsket om et forstærket Krigsberedskab.

Som yderligere Begrundelse for mit Standpunkt skal jeg atter paapege, at vort Lands militærgeografiske Beliggenhed og ganske isolerede Stilling er af den Karakter, at det under ingen Omstændigheder kunde forventes, at vi med egne Midler skulde kunne modstaa et pludseligt og overraskende Angreb fra Tyskland.

Hen paa Aftenen observeredes „Gneisenau“ med Krydserne og Torpedobaadene fra Skagen Rev Fyrskib med vestgaaende Kurs og høj Fart; en Del af Minerydningsfartøjerne laa om Eftermiddagen Nord for Læsø. — Man kunde ikke heraf drage nogen Slutning om, hvad der vilde ske. Indtil Kl. ca. 3 Tirsdag Morgen indtraf der ikke særlige Tildragelser, og om hvad der herefter passerede, vil den særlige Indberetning fra Søværnskommandoen indeholde saa fyldige Oplysninger, som det er muligt at tilvejebringe. I denne Indberetning vil ogsaa blive omtalt de udrustede Enheders og Kystdefensionens Beredskab, de særlige Forhold, der gjorde sig gældende paa Grund af Issituationen, specielt i Sundet og Københavns Havn, Omskiftningen af Halvdelen af det indkaldte værnepligtige Mandskab, Skibsmateriellets Placering etc. Omtale heraf udelades derfor i nærværende Indberetning.

Det har berørt Søværnets Personel smerteligt og dybt, at der ikke blev Lejlighed for det til at øve en militær Indsats mod Angrebshandlingen over for Danmark, og der kan ikke være Tvivl om, at en Stationering af det kampkraftige udrustede Materiel i Bælterne, Sundet og tilgrænsende Farvande havde haft alle Betingelser for Ydelse af virkningsfulde Præstationer. Men det siger sig selv, at med de danske Passagefarvandes hele internationale Karakter med Passagefrihed for saavel Krigsskibe som Handelsskibe og Luftfartøjer, var det paa Forhaand ikke gørligt at give Forholdsordre til egne Enheder om Angrebshandlinger mod den tyske Krigsmagt, saalænge der ikke forelaa Underretning om Krigstilstand eller Ultimatum, der var stillet.

Allerede af denne Grund var Søværnet afskaaret fra at gribe ind og kunde kun have gjort det som Forsvar mod direkte Angreb. Noget saadant fandt imidlertid ikke Sted fra tysk Side.

Men selv om det for Søværnet har været vemodigt, at det i en skæbnesvanger Stund for vort Land ikke kom til at øve en Indsats, maa man holde sig for Øje, at en saadan, hvor initiativrig og kraftig den end havde kunnet forme sig, ikke havde Betingelser for at kunne hindre Besættelsen.

Naar man fra forskellig Side herhjemme synes at staa uforstaaende over for den Kendsgerning, at Overrumplingen paa Øerne lod sig gennemføre uden Modstand fra vor Side, maa dette ses i Relation til den Holdning, man fra dansk Side ansaa det for rettest at indtage og under Hensyn til de Konsekvenser, ekstraordinære Skridt herfra kunde have foranlediget. Men der er Anledning til at betone og understrege, at de foretagne Landsætninger var uden nogen reel Betydning for Aktionens Udfald, idet den egentlige Trusel over for Danmark var de tilstedeværende tyske Luftstridskræfter, om hvilke det tilmed maatte forventes, at de i stedse stigende Antal og med ganske kort Tidsfrist kunde sættes ind, ikke alene over for Hovedstaden, men over det samtlige danske Landomraade med heraf følgende uoverskuelige Konsekvenser.

Nærværende Redegørelse kan jeg sammenfatte i følgende Hovedpunkter:

1. Vort Land laa i den givne Situation helt og holdent under tysk Magtsfære.
2. Neutralitetspolitikken var det fra alle Sider herhjemme anerkendte Maal for Landets Udenrigspolitik.

3. I den forløbne Tid af Krigen er det lykkedes at gennemføre vort Lands Neutralitetspolitik uden berettigede Indvendinger fra de krigsførende Parter. For Søværnets Vedkommende har dette krævet en Fordeling af Enhederne over hele det udstrakte danske Søterritorium og umuliggjort en Koncentration, f. Eks. ved Hovedstaden.

4. Forholdet til den tyske Krigsmarine var i enhver Henseende korrekt og nabovenligt. Efter hele dens Indstilling, de faldne Udtalelser og givne Forsikringer har jeg ikke troet paa tysk Angreb paa Danmark. Heller ikke sagligt set har jeg anset dette for begrundet, bl. a. under Hensyn til, at et neutralt Danmark maatte anses for at være i Tysklands velforstaaede Interesse.

5. De danske Stræder og Farvandes særlige Karakter som frie Passagefarvande hindrer rettidig Imødegaaelse fra Søværnets Side af overraskende tysk Angreb, medmindre der gennem Koncentration af Styrker i de paagældende Gennemsejlingsfarvande og Kontrol med Passagen paa Forhaand etableres et Modsætningsforhold til Tyskland, der i saa Fald kunde benytte dette som Grundlag for Angreb paa os.

6. Den tyske Trusel var Luftvaabnet. Landsætningen af Tropper paa de forskellige Steder var uden reel Betydning.

Selv om der forud for Overrumplingen var truffet ekstraordinære Foranstaltninger, havde disse ikke med de Midler, der var til Raadighed, været i Stand til at ændre Resultatet af Angrebet.

Rechnitzer.

Marineministeriet, den 24. April 1939.

Til

Forsvarsministeren.

Herved har jeg den Ære at afgive følgende sammentrængte Beretning om mit Besøg i Berlin i Anledning af Førerens og Rigskanslerens 50 Aars Fødselsdag. Paa Forhaand skal jeg bemærke, at jeg i min Beretning i alt væsentligt kun har medtaget, hvad jeg fornemmelig har skønnet at kunne være af Interesse for Regeringen at blive bekendt med under de forhaandenværende urolige politiske Forhold, medens jeg ikke har anset det for at være af Betydning at omtale nærmere selve Troppeparaden og Festlighederne ogsaa af den Grund, at herhenhørende Oplysninger vel i det store og hele maa forudsættes bekendt gennem Referater i Pressen.

Sammen med Chefen for Generalkommandoen, Generaløjtnant With afrejste jeg herfra med Aftentoget Tirsdag den 18. ds. med Ankomst Onsdag Morgen Kl. ca. 7¹⁵ til Berlin, hvor der paa Bane-
gaarden var mødt Repræsentanter for Stat, Parti og Værnemagten samt fra den danske Legation for at byde os velkommen. For mit Vedkommende var Kapitänleutnant i Flaaden Reichmann attacheret mig. Foran Hotel „Adlon“, hvor vi boede som Rigsregeringens Gæster, var saavel ved Ankomsten som ved Afrejsen opstillet et Æreskompagni med Fane og Musik. — Paa „Adlon“ vrimlede det med S.S.-Folk, formentlig som Beskyttelsesvagt for de mange udenlandske Gæster. Det nævntes, at samtlige Lande i Verden var repræsenterede med Undtagelse af Frankrig og Polen.

Særlig Opmærksomhed var Gæsterne fra Italien, Spanien, Slovakiet, Japan og Ungarn Genstand for; særlig paafaldende var dette under Teaterforestillingen i det tyske Operahus med paafølgende Souper i Hotel „Adlon“ samt Rigssportsførerens Frokost og ved Rigsudenrigsministerens Middag for Gæsterne i Hotel „Kaiserhof“ Fredag Aften.

Men iøvrigt blev vi og ikke mindst fra de ledende Myndigheders Side modtaget og behandlet med overordentlig udsøgt Velvilje og Elskværdighed.

Efter Ankomsten Onsdag Morgen havde jeg i Løbet af Formiddagen Lejlighed til at aflægge Besøg hos Kammerherre Zahle. Som formentlig værende af Interesse for Hr. Forsvarsministeren forespurgte jeg Kammerherren, hvorledes man efter hans Opfattelse vilde reagere fra tysk Side, saafremt man hos os foretog ekstraordinær Indkaldelse af tidligere Aargange af Mandskab. Hertil svarede han, at med den Mentalitet, der raadede i Tyskland for Militærvæsenets Vedkommende, vilde et saadant Skridt næppe vække større Opmærksomhed, vilde maaske ogsaa blive anset for ret naturligt, saafremt det havde neutralitetsbevarende Karakter, der muligen ogsaa kunde opfattes som værende rettet mod Vestmagterne.

Dog maatte han mene, at det for Jyllands Vedkommende ikke burde ske for sydligt, men f. Eks. omkring Viborg; i en senere Samtale Torsdag Aften mente han dog, at det muligen burde være omkring eller Nord for Limfjorden, for ikke at vække unødig Uro og Opmærksomhed, navnlig da man i Tyskland var særdeles anerkendende og tilfreds med Holdningen i Danmark i Modsætning til andre af Grænse-
landene. — Kammerherre Zahle udtalte iøvrigt, at det var hans personlige Opfattelse, at ingen i Tyskland ønskede Krigen, og at Bestræbelserne fornemmelig gik ud paa at søge foreliggende Stridspunkter ordnede ad fredelig Vej, herunder ogsaa Spørgsmaalene med Polen. — Den almindelige Mening i Tyskland var, at en ny Krig kun kunde blive til Ulykke for alle Parter og afgjort ikke til Glæde for nogen.

Efter Besøget i den danske Legation var jeg til Frokost hos Oberbefehlhaber der Kriegsmarine, Storadmiral Raeder og Frue, sammen med de øvrige maritime Gæster samt nogle højere tyske Søofficerer. Storadmiralen holdt under Frokosten en Velkomsttale til Gæsterne med en Omtale af den tyske Værnemagt og specielt den tyske Kriegsmarine. Han nævnte Tysklands hele fredelige Indstilling over for Verden og hvorledes man kun ønskede at leve i Fred og Forstaaelse med alle Nationer, men idet han paa den anden Side nævnte andre Nationers aggressive Hensigter over for Tyskland, udtalte han, at man maatte være klar over, at man i enhver Henseende var fuldt ud beredt til Imødegaaelse heraf, og han gik ud fra,

at Gæsterne under deres Ophold i Tyskland vilde faa Indtrykket heraf. Han sluttede med en Skaal for Landenes Statsoverhoveder og de fremmede Landes Krigsmarinere. Paa Forhaand havde jeg fra den mig attachedede Søofficer faaet Meddelelse om, at Storadmiralen vilde udbringe Skaaler for de fremmede Statsoverhoveder, idet jeg samtidig, som den tjenstældste tilstedeværende og som havende Fru Raeder til Bords, anmodedes om at ville besvare Talen med en Skaal for Føreren og Rigskansleren. Dette gjorde jeg umiddelbart efter at Storadmiralen havde sluttet, og fik herved Lejlighed til at takke for den Elskværdighed og Velvilje, der særlig fra hans Side var vist den danske Marine og dennes Repræsentanter under tjenstlige Besøg i Tyskland. — Efter Frokosten kom Storadmiralen straks hen til mig, udtalte sin store Glæde over at have faaet Lejlighed til personlig at gøre mit Bekendtskab, omtalte de nuværende urolige udenrigspolitiske Forhold med den fra England og Amerika udgaaede Ophidselseskampagne mod Tyskland og bemærkede hvor glad man havde været over at se den værdige og rolige Holdning, man havde indtaget i Danmark i Modsætning til andre af Grænselandene, hvor man fuldkomment syntes at have tabt Hovedet.

For Danmarks Vedkommende, udtalte han, ønsker vi her i Tyskland kun det bedst mulige naboventlige Forhold, og jeg er bemyndiget fra Føreren, med hvem jeg ved saa mange Lejligheder har drøftet Danmarks Forhold, til over for Dem at udtale, at Tyskland kun betragter Danmark med den største Velvilje og ikke under nogen Omstændighed nærer nogen Tanke eller noget som helst Ønske om at krænke Danmarks Neutralitet. Dette beder jeg Dem være fuldt og fast overbevist om.

Der faldt endelig en Bemærkning om, at Tyskland havde endeløse Mængder af Maskingeværer og Maskinskyts; jeg kan ikke genkalde i min Erindring, paa hvilken Foranledning denne Udtalelse faldt, men jeg tror det var som et Svar paa en Bemærkning fra min Side om, at det selvsagt ikke kunde undgaas, at der i visse Befolkningslag i Danmark kunde mærkes nogen Nervøsitet under den forhaanden-værende politiske Spænding.

Inden Frokostens Afslutning henvendte Chefen for Operationsafdelingen i Krigsmarinens Overkommando, Kapitän zur See Frigge sig til mig og anmodede om en Samtale. Da jeg spurgte om, hvad det skulde dreje sig om, svarede han, at han gerne vilde have Lejlighed til at fremkomme med nogle Kommentarer til de nordiske Neutralitetsregler. Denne Forhandling berammedes til Fredag Formiddag Kl. 9 paa Hotel „Adlon“.

Om Eftermiddagen var der Kransenedlæggelse ved Æresmindesmærket og om Aftenen ved 10-Tiden Fakkeltog af S.A.-Mændene til Ære for Føreren.

Om Troppeparaden paa Fødselsdagen er der — som foran nævnt — næppe Anledning til særlige Bemærkninger; kun skal jeg anføre, at man fik Indtrykket af et overordentlig højt og effektivt Beredskab paa alt motoriseret Materiels Omraade. De forskellige Troppe- og Vaabenafdelinger gjorde et sundt, tilfreds og særdeles vel indøvet og disciplineret Indtryk.

Saa vel Forberedelser som Udførelse var mønsterværdig.

Efter den ret langvarige Parade var der Frokost paa „Adlon“ og hen paa Eftermiddagen Modtagelse hos Føreren i den nye Rigskancelli-Bygning. Efter at Gæsterne af de respektive Missionschefer var forestillede for Føreren og Rigskansleren, blev der serveret The i de tilstødende Lokaler til selve Modtagelsesgalleriet. Her havde jeg Lejlighed til at blive forestillet bl. a. for Rigsminister Gøbbels, der udtalte sig overordentlig anerkendende om den danske Presses Holdning under Krisen, og at man i Danmark kunde være forvisset om, at man i meget høj Grad værdsatte dette i Tyskland. I Modsætning til flere andre af de neutrale Stater havde det for Tyskland været en Glæde at iagttage det rolige, værdige og upartiske Standpunkt, den danske Presse havde indtaget, ikke mindst i Betragtning af, at Regeringerne i de demokratiske Lande ikke havde nogen direkte Indflydelse paa Pressens Bedømmelse og Vurdering af Forholdene. — — Henimod Slutningen af Modtagelsen meddelte Protokolchefen i Auswärtiges Amt, Grev Dørnberg, os, at Føreren ønskede at modtage Generallojtnant With og mig. Føreren var under Samtalen særdeles velvillig og elskværdig og gjorde et rask og frejdigt Indtryk, trods den utvivlsomt lange og trættende forudgaaende Del af Fødselsdagen. — Han begyndte med at nævne, at Paraden selvfølgelig vilde have været endnu bedre, hvis ikke saa meget nylig indkaldt og lidet indøvet Mandskab havde deltaget i den. Herefter omtalte han Tysklands Forhold til Omverdenen; Tyskland skulde købe fra andre Lande og sælge til andre Lande og han havde intet andet Ønske, end at dette kunde foregaa i Fredens og Forsonlighedens Atmosfære; man vilde altid finde et fredeligt Tyskland, saa længe dette ikke var Genstand for aggressive Intentioner fra Udlandet; i saa Fald skulde hans Land nok vise, hvad Svaret vilde blive og hvad det duede til.

Af særlig Betydning for Tyskland var det naturligt at have et i enhver Henseende godt naboventligt Forhold til Grænselandene, hvad ikke mindst gælder Danmark, som jeg personlig beundrer i høj Grad ikke alene som det skønne og pragtfulde Land, men ogsaa som Landet med den høje Kultur og høje Levestandard for hele Folket. Fra mine Rejser med „Grille“ bevarer jeg Indtrykket af København som en sjælden smuk og statelig By; jeg har med Glæde set udefra Deres mange smukke og karakteristiske Landejendomme og jeg har ofte tænkt paa, hvor gerne jeg en Gang vilde se Hamlets Grav. — Jeg kan forsikre Dem om, at man fra Tysklands Side kun nærer de mest oprigtige og venligtsindede Følelser over for Danmark. — —

Den følgende Dag, Fredag, var der Udflugt fra Formiddag til Aften til Reichsportsfelde og til Neues Palais i Potsdam. Saa vidt jeg kunde forstaa, var der udstedt Parole til Befolkningen under Vejs om at være i særlig Grad høflige mod Førerens Æresgæster; under alle Omstændigheder var der gennem Byerne, som vi passerede i det ca. 50 Automobile store Optog, en særdeles bemærkelsesværdig Opstilling af Mennesker, der hilste de forbipasserende Vogne med Hurra- og Heil-Raab og Hitler-Hilsen. Det samme gjorde sig gældende under Kørslen gennem Sanssouci Parken, der ellers ikke er aaben for Automobilkørsel. I Parken passeredes det japanske Hus, der var helt nyforgyldt og paa mig i hvert Fald gjorde et overlæst og pralende Indtryk. En af S.S.-Mændene, der ledsagede mig, bemærkede ved Forbikørslen „Wir haben doch noch etwas Gold in Deutschland“. Ved Ankomsten til og Bortkørslen fra Neues Palais var der opstillet et Æreskompagni i de historiske Grenader-Uniformer med Fane og Spil og paa Vejen op til Slottet havde ganske unge Piger, ligeledes i de historiske Dragter og med horgule Parykker, taget Opstilling. Hele denne Demonstration var smuk og af egenartet Virkning. Efter Tilbagekomsten til Hotel „Adlon“ henimod Kl. 20, var der Kl. 21 Middag for Æresgæsterne hos Rigsudenrigsminister von Ribbentrop. Under Middagen sad jeg ved Siden af Rigsminister Lammers, der øjensynligt var godt inde i danske Forhold. Han udtalte sig med megen Anerkendelse om det danske Socialdemokrati, der jo „overhovedet ikke kunde sammenlignes med det tyske“. Statsminister Stauning havde en i enhver Henseende fortræffelig Position i Tyskland og man havde her med megen Interesse fulgt hans objektive og upartiske Indstilling under Krisen.

Samme Dags Morgen inden Udflugten havde jeg det tidligere nævnte og til Fredag Morgen berammede Møde i „Adlon“ med Chefen for Operationsafdelingen i Krigsmarinens Overkommando, Kapitän zur See Frigge. Denne begyndte med at nævne, at den tidligere First Lord of Admiralty, Mr. Duff Cooper, som bekendt havde aflagt Besøg i Østersøstaterne i afvigte Efteraar og herunder haft Lejlighed til at oparbejde en særdeles fjendtlig og uvenlig Stemning over for Tyskland. — Hertil svarede jeg, at saa vidt mig bekendt var noget saadant saa afgjort ikke Tilfældet for Københavns Vedkommende, hvor Mr. D.-C. netop udtrykkelig havde betonet, at han udelukkende opholdt sig som Privatmand og derfor ikke paa nogen Maade havde drøftet politiske Problemer. Ja saa havde København været undtaget, for det er utvivlsomt at hans Besøg i de øvrige Østersølande havde haft politiske Formaal, gjorde Kapitän F. gældende. Denne gik herefter over til at fremsætte nogle Bemærkninger over „die sogenannten neutrale Staaten“, hvis Neutralitet Tyskland naturligvis ikke havde nogen Interesse i at modsætte sig, naar blot den var oprigtig ment. For Danmarks Vedkommende bemærkede han, at Forholdet mellem vore to Lande naturligvis ikke alene kunde være følelsesmæssigt betonet, men fra Tysklands Side selv sagt i første Linie maatte vurderes og bedømmes ud fra strategiske, militære og wirtschaftliche Grunde. — Det kunde formentlig ikke forbavse, at saaledes maatte man se paa det fra tysk Side. Der var imidlertid herfra ingen som helst Tvivl om, at alle 3 Hensyn saa absolut talte for, at Tyskland udelukkende var interesseret i et neutralt Danmark. Engelske Landsætningsekspeditioner og større engelske maritime Ekspeditioner til danske Farvande eller til Østersøen regnede man overhovedet ikke med i Tyskland, og selv om man kunde tænke sig, at der i en kommende Situation atter kunde være en „Lord Fischer“ i England, med Planer som denne havde under Verdenskrigen, vilde man i Tyskland se med fuldkommen Sindsro herpaa, allerede fordi man gik ud fra, at Foretagender af den Art, som han havde tiltænkt gennemført, ikke i Praksis var udførlige. Man hørte vel en Gang imellem nævne fra Hærledelsens Side, at der kunde være Tale om Landsætning i Esbjerg, men dette opfattede man i Krigsmarinens Overkommando som Udtryk for svigtende maritim Forstaaelse, og det tillagdes derfor ikke dette nogen som helst Betydning. — Jeg fik i det hele taget det absolutte Indtryk, at hele Spørgsmaalet om Danmark var et udelukkende maritimt Anliggende, der i første Linie behandledes i Krigsmarinens Operationsafdeling. — Denne stod ogsaa i nær og meget intim Forbindelse med den tyske Gesandt i København, der under sine hyppige Besøg i Berlin altid blev informeret fra Operationsafdelingen. — Danmark kan, anførte Kapitän Frigge, til en vis Grad for Tyskland sammenlignes med Rumænien, hvorfra vi i en Krigsperiode kan faa mange og for os værdifulde Raastoffer, ligesom vi har Mulighed for at faa navnlig Agerbrugsprodukter fra Danmark, selv om dette i ikke ringe Grad vanskeliggøres, hvis Vestmagterne afskærer Indførselsmulighederne til Danmark bl. a. for Gødningsstoffer; en Afskæring maa jo i det hele taget kunne berede Danmark mange og store Vanskeligheder; herpaa gik han dog ikke nærmere ind, muligen fordi jeg intet svarede hertil. — Et andet Forhold, jeg gerne vilde berøre, sagde han, var Island, hvorom vi ved, at Forbindelsen med Danmark kunde ophøre i 1942. Jeg bemærkede hertil, at Island allerede nu var en fuldkommen selvstændig Statsdannelse, idet Forbindelse med Danmark nærmest bestod i fælles Konge og deri, at vi paa Islands Vegne varetog dets udenrigspolitiske Anliggender samt deltog i Fiskeriinspektionen paa det islandske Kystomraade. Dette syntes han at have meget vanskeligt ved at kunne forstaa, idet der i Tyskland øjensynligt raadede den Opfattelse, at Island helt og holdent var inde under dansk Interesseomraade. De forstaa, sagde Kapitän F., at Tyskland ingen som helst Interesse har i Besiddelsen af Island, allerede af den Grund, at al Forbindelse i en Krigssituation med England øjeblikkelig vilde blive afbrudt, idet vi ingen som helst Mulighed har for at kunne opretholde Forbindelsen. Men vi er stærkt interesseret i at Island forbliver sammen med Danmark og ikke i 1942 kommer ind under England. Jeg svarede hertil, at jeg naturligvis ikke kunde have nogen Mening om, hvad man ønskede at foretage sig fra Islands Side, men at jeg rent personlig var af den Opfattelse, hvad jeg ved min gennem Aarene ret nære Tilknytning til Island havde nogen Grund til at tro var rigtig, at

Island med sin ringe Befolkning ikke kunde være særlig interesseret i at komme ind i det engelske Imperium, hvorimod de islandske Fiskeriinteresser ogsaa talte. — Alt i alt tror jeg, at der er nogen Mulighed for, at Tilknytningen til Danmark opretholdes, medmindre Island skulde foretrække at staa helt og holdent paa egne Ben, hvad dog sikkert i Praksis vilde støde paa mange Vanskeligheder. — For Tyskland vil Island i Englands Besiddelse være ganske overordentlig ubehagelig, af Hensyn til Operationsmulighederne i hele den nordlige Part af Atlanterhavet, og man var derfor fra tysk Side stærkt interesseret i, at noget saadant ikke kom til at foreligge.

Jeg bemærkede, at jeg med Interesse havde set, at Krydseren „Emden“, der er Kadetskoleskib, var sendt til Island for ca. 1 Maaned for at varetage Tysklands Fiskeriinteresser under Island. — Dette sagde Kapitän F. var udelukkende sket, fordi de til Raadighed værende Fiskeriinspektionsskibe, der skulde kunne egne sig til Formaålet, var teknisk set forføjede, hvorfor Krydseren havde maattet afsendes. Nogen som helst anden Bevæggrund var der ikke herfor. — Kadetterne var heller ikke blevet udkommanderet med Krydseren, og skulde først her om Bord efter Tilbagekomsten fra Island, og der laa saa afgjort ikke noget som helst militært Formaal bag „Emden“s Togt til Island. Saa vidt jeg husker, var det herefter at Samtalen svingede ind paa Afsendelsen af den tyske Eskadre til de spanske Farvande, hvorom jeg bemærkede, at dette ikke havde kunnet undgaa at fremkalde en vis Uro i Verden. Han bemærkede hertil, at dette Øvelsestogt i den Ophidselseskampagne, der fra engelsk og amerikansk Side førtes mod Tyskland netop til Evidens viste, at Tyskland tog saa fuldkomment roligt og ligevægtigt paa hele Situationen, og intet kunde dog være større Bevis paa Tysklands fredelige Sindelag, end at det under de herskende Forhold sendte en saa væsentlig Del af den tyske Flaade bort fra tysk Omraade. — Selvfølgelig havde der været visse Betæneligheder ved Afsendelsen af Eskadren, og han var i den Anledning som Chef for Operationsafdelingen blevet afæsket Erklæring fra Storadmiralen, en Erklæring der var gaaet ud paa, at der fra Operationsafdelingens Side ikke næredes nogen Art af Betænelighed ved Øvelsestogtet. — Jeg kan godt meddele, sagde han, at Eskadrechefen ikke har modtaget saa meget som to Ord Instruktion; Øvelsernes Tilrettelæggelse og Udførelse er fuldt og helt overladt til ham selv, og det eneste der er sket, da han meldte sig paa Afskedsbesøg i Overkommandoen, var en kammeratlig Frokost, hvor der blev sagt ham Lykke paa Rejsen og godt Togt. — At Eskadren ved Passage af den engelske Kanal gentagne Gange er blevet overfløjet i 1100 Meters Afstand af britiske Luftfartøjer, maa jo Englænderne om; os forekommer det unægteligt mere end ejendommeligt og lidet stemmende med almindelig Praksis. — Et af Panserskibene skal for øvrigt paa Besøg i Malaga, og dette maatte dog ogsaa være Tegn paa, at Togtet ikke havde noget særligt Formaal ud over det rent øvelsesmæssige. Krydseren „Nürnberg“ var paa Grund af Maskinskade ikke kommet med paa Togtet; i Stedet for vilde den bl. a. besøge København, fordi man gennem Marinen mente at besidde et særdeles egnet Middel til, at Udlandet kunde blive bekendt med hele den Aand og Tænkemaade, der hersker i det nye Tyskland. Paa en Udenlandsrejse til Sydamerika var der paa Forhaand tilvejebragt en saadan Stemning mod Tyskland, at vedkommende Regering havde fraraadet Besøget. Dette var til Trods herfor blevet gennemført og med et ganske overordentligt gunstigt Resultat, idet Befolkningen hurtigt havde faaet en ganske anden Opfattelse af Tyskerne, end den, der var indpodet den fra den fjendtligsindede Presses Side. Derfor gælder det for os om, at Udlandet skal komme til at forstaa det tyske Folk og ikke tro paa de ualmindelig giftige og hadefulde Angreb, som vi daglig med saa stor Uret er udsatte for i Udlandets Presse. De neutrale Stater bør kunne forstaa, at neutral er ikke alene et Begreb, der omhandler Krigsforhold; det drejer sig ogsaa om Fredstilstand, og derfor burde Regeringerne i de demokratiske Lande drage Omsorg for, at uberettiget og uanstændig Omtale af Tyskland ophørte. For Danmarks Vedkommende har vi intet at beklage os over, men f. Eks. hvad angaar Schweiz forekommer det os ganske utilstedeligt og ganske uforeneligt med neutral Opfattelse, at der under fransk Ægide finder en gemen tysk fjendtlig Propaganda Sted, og at man fra Schweiz's Side, f. Eks. for nærværende mobiliserer mod den tyske Grænse og ikke mod den franske. Noget saadant synes os ganske uforeneligt med selve Neutralitetstanken og Neutralitetsbegrebet. Men trods alt Hetzerei mod Tyskland — fra Amerika og fra Englands Side, der vel som dybere Maal for sine Angreb har den wirtschaftliche Konkurrenz, saa er vi under det hele fuldkomment rolige, og alle Angrebene rører os ikke. Paa vor Foranledning bliver der ingen Krig, og personlig tror jeg, at Føreren med hele sin gudelige Opfattelse og stærke Tro med alle Midler, der staar til hans Raadighed, vil undgaa en ny Verdenskrig, der dog kun kunde blive til Skade for alle Parter. — England maa nu ikke tro paa, at man udrydder 80 Millioner Mennesker, end ikke gennem en Hungerblokade. Og til at imødegaa en saadan vil man træffe os ganske anderledes forberedte end sidste Gang. — Nej vi tror fuldt og fast paa, at alle svævende Spørgsmaal lader sig løse ad fredssommelig Vej, ogsaa med Polen, selv om Modsætningerne kan synes store i Øjeblikket. — At Danzig som den gamle tyske By maa komme tilbage til os, herom nærer vi overhovedet ingen Tvivl. Heller ikke om at Spørgsmaalet om Autostradavejen til Østpreussen vil komme. Men alt ad fredelig Vej, ogsaa Koloniproblemet, ja selv det vanskelige Problem, vi har med Tyskerne i Syd-Tyrol. Med Danmark har vi jo intet Mellemværende ud over det lille Grænsespørgsmaal i Nordslesvig, og det er jo muligt, hvad jeg i øvrigt ingen Mening har om, da det ligger ganske uden for mit Omraade, at ogsaa dette Diktat fra Versailles-Freden en Gang kan blive Genstand for Drøftelse. Men med Danmark og med de nordiske Folk i det hele taget ønsker Tyskland kun at staa i det allerbedste Forhold og vil efter bedste Evne søge at styrke og udvikle Forbindelsen. Vi kan beklage, at Norge efter hele sin Beliggenhed og med sin store Skibsfart nødvendigvis maa være stærkt afhængig af England, men derfor søger vi alligevel at gøre hvad vi kan for at fremme Venskabs-

baandet ogsaa med det norske Folk. — Paa min Forespørgsel om, hvad man i Tyskland mente om Befæstningsspørgsmaalet paa Aalandsøerne, svarede han, at man i Tyskland intet som helst havde at bemærke til de fremkomne Planer, saa længe man kunde være sikker paa, at Formaålet udelukkende skyldtes Hensynet til Opretholdelse af egen Neutralitet, men ikke havde til Formaal f. Eks. at være rettet mod Tyskland. Alt hvad der i det hele taget kunde tjene til Neutralitetssikkerhed for eget Land, havde man fra tysk Side saa afgjort intet at bemærke til.

Ved Middagen samme Dags Aften hos Rigsudenrigsministeren, hvor et meget stort Antal Gæster var til Stede i den forholdsvis lille Modtagelsessalon, fik jeg Meddelelse om, at Storadmiralen meget gerne vilde have Lejlighed til at hilse paa mig. Han nævnte da for mig, at Chefen for Operationsafdelingen havde aflagt Referat til ham om Sammenkomsten med mig, som man fra hans Side havde været meget glad for, ikke mindst for den aabne og frimodige Maade, den havde været ført paa. Det har ogsaa i ganske særlig Grad glædet mig, at Admiralen har haft Lejlighed til en Samtale med Føreren, og jeg tror at kunne gaa ud fra, at denne Samtale kun har kunnet bekræfte, hvad jeg ved min Frokost havde Lejlighed til at udtale over for Dem. — Føreren og jeg har jo saa ofte diskuteret og debatteret dette Problem. Samtalen med Storadmiralen var atter præget af den allerstørste Hjørteelighed, og han foreslog mig at lægge Hjemrejsen over Kiel, hvor alt, hvad jeg ønskede forevist, skulde staa til Raadighed for mig.

Lørdag Morgen Kl. ca. 8⁴⁵ afrejste vi fra Berlin med Toget til København.

Som Resumé af Opholdet i Berlin skal jeg tillade mig at fremsætte følgende:

Den nuværende danske Gesandt er meget højt vurderet og apprcieret fra tysk Side og har en endog usædvanlig og fremragende Position.

Under de forhaandenværende Forhold anser jeg hans Forbliven paa denne Post for at være af ganske særlig Betydning for Danmark.

Det blev gentagne Gange fremhævet over for mig fra de ledende tyske Personligheders Side, at han i ganske særlig Grad havde bidraget til at styrke og udvikle den naboventlige Forbindelse med Danmark. —

Ekstraordinær Indkaldelse inden for forholdsvis beskedne Rammer vil næppe vække Opsigt eller Forbavelse i Tyskland, naar blot man her kan faa Forstaaelsen af, at de Skridt, der foretages, udelukkende sker ud fra Hensynet til den strenge Neutralitetspolitik's Gennemførelse. — Med Henblik herpaa skulde jeg tro, at man — saafremt man beslutter sig til ekstraordinær Indkaldelse under den forhaandenværende Situation — for Jyllands Vedkommende lader dette foregaa saa nordligt som praktisk muligt.

Ekstraordinær Indkaldelse til Søværnet og Kystdefensionen vil formentlig kun kunne opfattes som et i enhver Henseende naturligt og ikke provokerende Skridt. —

Det vil være ønskeligt, om Pressen kunde instrueres om den gældende Mentalitet og Opfattelse i Tyskland og om den Betydning, det for Danmark har, ogsaa under Fredsforhold at iagttage en fuldt ud neutral Holdning og søge at iagttage en saa gennemført upartisk og objektiv Holdning over for Udlandet som overhovedet mulig. —

Med hele vort Lands militær-geografiske Beliggenhed maa der synes at være al Anledning til, ikke mindst for Pressens Vedkommende og uanset politisk Indstilling, i saa Henseende at være sig sit Ansvar bevidst og i Praxis handle derefter.

Som hele Situationen ligger, er det mit bestemte Indtryk, at der vil være al mulig Anledning til, snarest mulig, og uanset politisk Opfattelse og Anskuelse, at foretage en Omlægning af og en Nyorientering inden for dansk Militærvæsen, i første Linie gaaende ud paa:

- 1) At tilvejebringe en operationsduelig og rigtig sammensat dansk Flaadestyrke med permanent Udrustning og det Hovedformaal at kunne virke til Gennemførelse af vort Lands Neutralitetspolitik, hvor Hovedopgaven i alt væsentligt paahviler Søværnet.
- 2) At have til Raadighed en mindre og i ganske særlig Grad mobil Hærstyrke, vel i særlig Grad motoriseret, i hvert Fald for Jyllands Vedkommende permanent udrustet Aaret igennem og forsynet med fuldt ud moderne Vaaben med Tilbehør.
- 3) En passende Luftstyrke, svarende til Hærens og Søværnets Behov, ligeledes permanent udrustet og med fuldt ud moderne Luftfartøjer.
- 4) Opretholdelse af en passende Beskyttelse af Hovedstaden, der dog forsvarsmæssigt set afgjort bør komme i anden Linie.

Medens Søværnet først og fremmest kommer i Betragtning som Hovedfaktor ved Gennemførelsen af Neutralitetspolitikken, maa Hæren i Relation til Tyskland ses som Udtryk for vor Vilje til i paa-kommende Tilfælde at ville øve en Indsats for vor Nations Selvhævdelse, idet det maa befrygtes, at Udlandet i modsat Tilfælde vil være uinteresseret Tilskuere til vort Lands Udslettelse som selvstændig Nation. — Jeg nærer ingen som helst Tvivl om, at man ikke mindst fra tysk Side vil være fuldt ud indstillet paa, at man fra dansk Side er saaledes afmarcheret. —

Saaledes er mine Betragtninger efter Besøget i Tyskland; det er selvfølgelig ikke gørligt at udtale nogen bestemt Mening om, hvad der bør foretages i Danmark, fordi man i 3 Dage har været Gæst i den tyske Rigshovedstad. — Mine Synspunkter er da ogsaa i alt væsentlig sammenfaldende med, hvad jeg i de senere Aar har haft Lejlighed til at fremføre, og jeg kan kun til Slut bemærke, at det forekommer, at de kun har faaet yderligere Bekræftelse gennem mit Ophold i Berlin.

Til Slut kan jeg ikke undlade at anføre, at det forekommer mig, at den mægtige til stadig Raadighed staaende væbnede Magt, sammenholdt med S.S.-Folkenes ligeledes saa store Styrke, vel op imod 200 000 Mand, sammenholdt med en efter min Formening i saa høj Grad overadministreret Organisation ikke i Længden vil kunne bæres, uden at Landets økonomiske Evne overskrides paa faretruende Maade. Selv om Tyskland derfor, og derom nærer jeg efter Besøget ingen Tvivl, ikke har noget som helst Ønske om en Krig, er det dog min Opfattelse, at ikke alene det kolossale Militærapparat, men i lige saa fuldt Maal det over al naturlig Grænse gaaende administrative Apparat med uhyre indviklet og kompliceret Maskineri før eller senere maa udtømme Landets økonomiske Evner og Muligheder og føre det ind i et økonomisk Sammenbrud, hvis Konsekvenser maa anses for ganske uoverskuelige.

Rechnitzer.

København, den 26. Maj 1939.

Fortroligt.

Til

Marineministeriet.

Den tyske Marineattaché, Kontreadmiral Steffan, fremkom under en Samtale med mig den 20. ds. bl. a. med følgende Udtalelser.

„Der er i Tyskland en almindelig Sympati for Norden, men ganske særlig for Danmark. Den er vokset i den senere Række Aar; jeg tror faktisk ikke, at der i Øjeblikket er noget Land, som Tyskland har saa stor Sympati for. Jeg er tilbøjelig til at tro, at denne Sympati i de ledende Regeringskredse ikke mindst skyldes den Forstaaelse og Velvilje, med hvilken den danske Marine har behandlet alle de Spørgsmaal, som let fremkommer mellem Grænselande. De ved af egen Erfaring“, udtalte han, „at Storadmiral Raeder gennem en Række af Aar har lagt stor Forstaaelse og Velvilje over for Danmark for Dagen; han har fulgt alle de Spørgsmaal, der har været de to Mariner imellem, og i høj Grad værdsat den danske Marines saglige, forstaaende og kammeratlige Maade at tage vore Henvendelser paa. Nægtes kan det jo ikke, at foreløbig er det den tyske Marine, der har bragt de fleste Spørgsmaal frem. Jeg tror, at Admiral Rechnitzer under sit Besøg i Berlin maa have faaet samme Indtryk under sine Samtaler med Storadmiralen. Jeg ved, at ikke alene Storadmiralen, men ogsaa Føreren nærer disse venlige Følelser over for Danmark; Storadmiralen har i mange Samtaler fremhævet over for Føreren, at Samarbejdet mellem de to Mariner var sagligt og loyalt, i enhver Henseende behageligt og tilfredsstillende, og han har hævdet, at et godt Forhold til dette nordlige Nabolands Krigsmarine — og i videre Forstand til Landet selv — ogsaa var af Betydning for den tyske Marine og under alle Forhold altid vilde være en stor Behagelighed for den.

Det vilde utvivlsomt have været en Skuffelse for Tyskland, hvis man fra dansk Side slet ikke havde forstaaet de oprigtige Følelser, der laa bag Tilbudet om en Ikke-Angrebspagt; Tilbudet om Ikke-Angrebspagt til de nordiske og andre Lande var et Udslag af Tysklands generelle Fredsvilje, men bag Tilbudet til Danmark ligger der virkelige venskabelige Følelser og et Haab om at befæste det nuværende gode Forhold ud i Fremtiden.“ Han regnede det derfor som overmaade heldigt — og erklærede, at det i Tyskland havde gjort et udmærket godt Indtryk — at Danmark ikke havde forkastet Tilbudet, men meddelt, at man gerne tog det op til Forhandling. Et saadant Tilbud kommer dog ikke ofte, tilføjede han, man kan næsten sige: „det sker kun een Gang“.

Pontoppidan.